

Wet van 31 juli 2023 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken IV (MSS IV): wijzigingen WERP (geactualiseerde versie CB 161) en wijzigingen wet voorlopige hechtenis

Samenvatting van de wijzigingen

Wijzigingen WERP

1. De WERP treedt op 1 september 2023 in werking voor veroordeelden met straf totaal van 6 maanden tot en met 2 jaar

Op 1 september 2023 treedt de WERP ook in werking voor de veroordeelden met een straf totaal van 2 jaar of minder. Dat was reeds zo voorzien bij vorige wetswijzigingen. Met de MSS IV-wet wordt echter bepaald dat veroordeelden met een straf totaal van *minder dan 6 maanden* voorlopig uitgesloten blijven en onder de omzendbrieven blijven vallen.

Principe 1 van de bestaande overgangsbepaling blijft onverkort van toepassing. Dat houdt concreet in dat veroordeelden met een straf totaal van 6 maanden tot en met 2 jaar maar onder de WERP en dus de bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechter vallen, voor zover alle straffen van dat straf totaal zijn uitgesproken na 31.08.2023.

Deel 4, punt I van de CB 161 ('Welke veroordeelden vallen onder toepassing van de WERP?') wordt aangevuld om een en ander te verduidelijken.

2. Verduidelijking van de zgn. 'specifieke overgangsbepaling' (veroordeelden die onder ET staan toegekend door de penitentiaire administratie en op wie de WERP van toepassing wordt ingevolge de tenuitvoerlegging van een nieuwe straf)

De MSS IV-wet verduidelijkt enerzijds de voorwaarden waar die veroordeelde aan moet voldoen om onder het ET toegekend door de penitentiaire administratie te mogen blijven staan, in afwachting van de beslissing van de strafuitvoeringsrechter over zijn aanvraag ET SUR en verduidelijkt anderzijds dat de veroordeelde zelf zijn dossier moet samenstellen, en dat de directeur in die aanvraagprocedure ET SUR geen advies dient te verstrekken.

3. De SURB wordt bevoegd voor veroordeelden met een TBS ongeacht het straf totaal

Artikel 27 van de WERP wordt aangepast om te voorzien dat de SURB (en niet langer de SUR) bevoegd is voor de toekenning van strafuitvoeringsmodaliteiten op de hoofdstraf bestaande uit een uitvoerbaar straf totaal van 3 jaar of minder, indien er aan minstens één van de straffen een TBS is verbonden. Deze wijziging beoogt coherentie in de opvolging van deze veroordeelde.

Er wordt in een overgangsbepaling voorzien voor de dossiers die hangende zouden zijn bij de SUR of waarin de SUR al een modaliteit heeft toegekend, op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wijziging (1 september 2023). De SUR blijft in deze dossiers bevoegd om een beslissing te nemen tot een eventuele herroeping is tussengekomen.

4. Automatische overdracht van bevoegdheid van SUR naar SURB bij overschrijding drempel 3 jaar

Er wordt een *nieuw artikel 61/1* ingevoerd in de WERP dat verduidelijkt dat wanneer er ten aanzien van een veroordeelde die onder een strafuitvoeringsmodaliteit toegekend door de SUR staat, een nieuwe straf in uitvoering wordt gebracht waardoor hij boven de 3 jaar komt, de SURB dan 'van rechtswege' bevoegd wordt om alle verdere beslissingen in het dossier te nemen. De SUR verliest dus automatisch elke beslissingsbevoegdheid.

5. Bijkomende wijze van kennisgeving vonnis in de procedure zonder advies directeur

In artikel 46 van de WERP wordt voorzien dat de griffie van de SURB het vonnis van de SUR, behalve per gerechtsbrief, ook 'via het snelste schriftelijke communicatiemiddel' (lees: per mail) moet bezorgen aan de veroordeelde, indien er in de procedure die leidde tot het vonnis geen zitting werd georganiseerd en de veroordeelde niet werd bijgestaan door een advocaat. (Dit omdat de cassatietermijn begint te lopen vanaf de uitspraak van het vonnis, en de niet-gedetineerde veroordeelde er dus zo snel mogelijk kennis van moet nemen).

6. Aanvraag maatschappelijke enquête bij ET: optioneel en via bijlage 18

Het KB van 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het verslag van de directeur zal worden aangepast (met ingang van 1 september 2023) om te verduidelijken dat:

- de directeur niet langer verplicht is om in alle gevallen een verslag te vragen aan de bevoegde dienst van de Gemeenschappen. De beoordeling of dat nodig is, berust voortaan bij de directeur. Hij kan ook zelf contact (laten) opnemen met het opvangmilieu of geen contact nemen (als er geen opvangmilieu is).
- indien een verslag wordt gevraagd aan het Justitiehuis, wordt dat gevraagd aan het Justitiehuis bevoegd voor het voorgestelde ET-adres en op dezelfde wijze als andere aanvragen aan het Justitiehuis, dus via een aanvraag maatschappelijke enquête zoals gedefinieerd in het KB van 14 juli 2022.

De aanvraag van een maatschappelijke enquête bij ET dient te gebeuren via de bijlage 18 bij de CB 161. Om verwarring te vermijden, werd het ET geschrapt uit de opsomming in bijlage 17.

7. In de pijplijn (opgenomen in wetsontwerp MSS Digitalisering en Diverse): automatisering van kennisgevingen DVZ in de VILO-procedure

Het GEJO werd reeds aangepast zodat er bij het opladen van:

- (1) een aanvraag VILO (door de griffie van de SURB)
- (2) een positief advies directeur (door de griffie van de gevangenis) en
- (3) het vonnis tot toekenning (door de griffie van de SURB)

vanuit het GEJO een automail wordt verzonden naar de DVZ ter kennisgeving. Die communicaties worden dus geautomatiseerd en moeten niet meer handmatig gebeuren.

Inwerkingtreding

Met uitzondering van punt 7 (dat echter in de praktijk al van toepassing is) treden de besproken wijzigingen aan de WERP in werking op **1 september 2023**.

Wijzigingen wet voorlopige hechtenis

1. Artikel 33: onmiddellijke invrijheidstelling

Een eerste belangrijke wijziging betreft de aanpassing van artikel 33 van de voorlopige hechteniswet. Er wordt in een nieuwe hypothese van onmiddellijke invrijheidstelling voorzien bij veroordeling: nl. wanneer de aangehouden verdachte wordt veroordeeld tot een straf van minder dan 3 jaar of, in geval het een veroordeling voor zeden- of terrofeiten betreft, tot een straf van minder dan 1 jaar. Die regel kent echter een uitzondering (die uitdrukkelijk in een aparte beschikking van de veroordeling zal zijn vermeld) voor de verdachten zonder vaste verblijfplaats: voor hen geldt de regel dat ze aangehouden blijven, tenzij de rechter anders zou beslissen.

Daarmee wordt dus een totaal nieuwe grond voor onmiddellijke invrijheidstelling ingevoerd in artikel 33. Die hypothese valt niet onder de gevallen waarbij DVZ kan beslissen tot administratieve hechtenis in de gevangenis.

De vrijgestelde veroordeelde zal zich nadien moeten aanbieden in de gevangenis na ontvangst van een gevangenisbriefje en komt dus a priori in aanmerking voor de procedure met strafopschorting.

2. Artikel 22: controle op de voorlopige hechtenis: voortaan 3 maandelijks controles

Een tweede belangrijke wijziging betreft de frequentie van de controle op de voorlopige hechtenis. Artikel 22 van de voorlopige hechteniswet werd aangepast om in een derde maandelijks controle door de raadkamer te voorzien. Dat levert dus de volgende kalender op van controle: een eerste maal na 5 dagen, vervolgens drie maandelijks verschijningen en ten slotte tweemaandelijks verschijningen. Het is dus pas vanaf de vierde beslissing van de raadkamer (en niet langer vanaf de derde), dat de beslissing tot handhaving een hechtenistitel van twee maanden oplevert.

Artikel 30 (inzake beroep bij de KI) werd overeenkomstig aangepast: indien de KI beslist dat de voorlopige hechtenis gehandhaafd blijft, levert dit arrest een titel van vrijheidsbeneming van één maand op indien het arrest betrekking heeft op de eerste, de tweede en de derde beschikking van de raadkamer en van twee maanden indien het betrekking heeft op een daaropvolgende beschikking.

Tot slot werd ook artikel 31 (cassatieberoep) overeenkomstig aangepast:

- Bij een verbreking met verwijzing levert de beslissing van het gerecht waarnaar de zaak verwezen werd die de voorlopige hechtenis handhaaft, een hechtenistitel van één maand op indien die betrekking heeft op de eerste, de tweede of de derde beschikking van de raadkamer of voor twee maanden indien ze betrekking heeft op een daaropvolgende beschikking.
- Bij een verwerping van het cassatieberoep wordt de termijn voor de raadkamer om uitspraak te doen gebracht van 15 dagen vanaf de uitspraak van het Hof van Cassatie (zoals na handhaving door de KI) op een maand indien de beroepen beschikking de eerste, de tweede of de derde beschikking van de raadkamer is of op twee maanden na die uitspraak indien de beroepen beschikking een daaropvolgende beschikking is. (Die wijziging is erop gericht te

vermijden dat een verdachte, gelet op de termijn van 15 dagen die de wet voorzagt, een cassatieberoep instelt, louter met het doel de termijn van 2 maanden tussen twee verschijningen te verminderen en niet om middelen aan te voeren tegen de beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis).

3. Artikel 16: criteria bevel tot aanhouding

Tot slot wordt ook een wijziging aangebracht in artikel 16 van de voorlopige hechteniswet inzake de criteria voor het afleveren van een bevel tot aanhouding: met uitzondering van bepaalde feiten, kan het collusiegevaar niet meer dienen als motivering voor de handhaving van de voorlopige aanhouding vanaf de tweede maandelijkse verschijning. Maar die wijziging is niet van onmiddellijk belang voor de gevangenen.

Inwerkingtreding: De wijzigingen aan de wet voorlopige hechtenis treden in werking op 1 september 2023. Er werd echter in een overgangsbepaling voorzien, die neerkomt op het volgende:

- o De beslissingen tot handhaving van de voorlopige hechtenis afgeleverd voor 1 september 2023 die een hechtenistitel van 2 maanden opleverden, blijven geldig voor 2 maanden.
- o Enkel de veroordelingen uitgesproken vanaf 1 september 2023 kunnen aanleiding geven tot een onmiddellijke invrijheidstelling op grond van de nieuwe bepaling van artikel 33. Er mogen dus op grond van die nieuwe bepaling geen vrijstellingen gebeuren van veroordeelden bij wie de beroepstermijn of de beroepsprocedure lopende is.
- o De voor 1 september 2023 afgeleverde BA's gemotiveerd door collusiegevaar blijven geldig tot de volgende beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis.